

2023-06-07 Nr. NV-1367

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-23-502(4) – TAP-23-511(4) TAIS-22-16197(5) – 22-16205(5); 23-5031(4)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-2223 1, 12, 15, 122 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12¹, 12², 12³, 12⁴, 12⁵ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO I-733 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 4 IR 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINIŲ AUGALŲ IR GRYBŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1226 4 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ IR GRYBŲ RŪŠIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-499 5, 6, 9, 21 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS AUGALŲ NACIONALINIŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-533 2, 8 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1120 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO TVARKOS ĮSTATYMO NR. XII-1869 305 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Aplinkos ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-04-25 2023-05-09 2023-06-06	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

siekama sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, pagerinant saugomų rūšių ir buveinių būklę. Lietuva, kaip ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės, pritarė, kad būtų įgyvendinti ambicingi Europos žaliojo kurso ir Europos Sąjungos biologinės įvairovės strategijos iki 2030 metų tikslai – iki 2030 m. Europos Sąjungos saugomų teritorijų tinklą padidinti iki 30 proc. sausumos teritorijos, 10 proc. visų saugomų teritorijų nustatyti kaip griežtai saugomas, pagerinti ne mažiau kaip 30 proc. saugomų rūšių ir buveinių, kurių apsaugos būklė šiuo metu nepalanki, būklę, atkurti pažeistas ekosistemas.

Įstatymų projektais siekiama sudaryti sąlygas atsirasti privačioms saugomoms vietovėms, pagreitinti apsaugos sutarčių su žemės savininkais ar valdytojais sudarymą, pagerinti žemės savininkų informavimo, kompensavimo tvarkas, Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai suteikti įgaliojimus užtikrinti biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugą, rengti ir įgyvendinti ekosistemoms atkurti skirtas priemones, planuoti ir vykdyti kitus veiksmus, reikalingus įgyvendinti gamtos apsaugos politiką Lietuvos Respublikos teritorijoje, išsamiai reglamentuoti gamtinio karkaso sistemos formavimo principus, nacionaliniuose teisės aktuose įteisinti žaliosios infrastruktūros kūrimo esmines nuostatas.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūloma:

- atsakyti išankstinės apsunkinančios ir pailginančios apsaugos sutarčių sudarymo procesą sąlygos – gamtotvarkos plano parengimo;
- saugomų teritorijų sistemą papildyti nauju saugomų teritorijų tipu – privačia saugoma vietove, kuri nustatoma žemės savininko apsisprendimu sudarant apsaugos sutartį su Vyriausybės įgaliota institucija;
- patikslinti žemės savininkų informavimo ir kompensavimo už veiklos apribojimus saugomose teritorijose tvarką;
- numatyti laisvesnį kai kurių gamtinių teritorijų lankymą;

- Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai suteikti daugiau įgaliojimų siekiant užtikrinti biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugą, rengiant ir įgyvendinant ekosistemų atkūrimo priemones Lietuvos Respublikos teritorijoje, perduoti Trakų istorinio nacionalinio parko steigėjo funkcijas;
- įtvirtinti gamtinio karkaso sistemos formavimo, jos kokybės palaikymo principines nuostatas;
- įteisinti žaliosios infrastruktūros sąvoką, paaiškinti jos ryšį su gamtinio karkaso sistema, pateikti jos esmines funkcijas ir tikslus.

Privačių saugomų vietovių nustatymas, greitesnis apsaugos sutarčių sudarymas padėtų plėsti saugomų teritorijų plotą, griežtai saugomų teritorijų plotą, pagerinti ar išsaugoti Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir saugomų rūšių būklę.

Numatomas lėšų poreikis: STĮ projekte nenustatoma naujų veiklos apribojimų, dėl kurių reikėtų mokėti kompensacijas žemės savininkams. Bet lėšų reikės kompensacijoms už veiklos apribojimus ankstesniais sprendimais įsteigtose saugomose teritorijose, nes galimybė gauti kompensaciją atsiranda dabar (saugomos teritorijos steigimo metu miškas nebuvo brandus, pasiekė brandą dabar ir galėtų būti kertamas, todėl atsiranda teisė į kompensaciją), taip pat reikės lėšų privačioms saugomoms teritorijoms. Prognozuojama, kad 2024 m. ir 2025 m. šioms kompensacijoms reikės apie 3 mln. eurų. Suma apskaičiuota įvertinus 2022 m. išmokėtas kompensacijas (už 2022 m. išmokėta 498,6 tūkst. Eur), prašymų išmokėti kompensacijas skaičių ir vidutinės medienos rinkos kainas.

Ketinama išpirkti didžiausią gamtinę vertę turinčius privačius miškus (iki 2025 m. planuojama išpirkti apie 75 ha) ir sudaryti apsaugos sutartis norint išsaugoti apie 311 ha vertingų miškų. Šioms priemonėms vykdyti bus naudojamos 2022–2030 metų plėtros programos pažangos priemonės lėšos. Pagal 2022–2030 metų plėtros programos pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-01 „Išsaugoti biologinę įvairovę“ aprašą numatyti priemonės įgyvendinti planuojama 2023–2025 m. iš valstybės biudžeto skirti 4,5 mln. Eur. Žemės sklypai išpirkimui ar apsaugos sutartims sudaryti atrenkami pagal pažangos priemonės „Išsaugoti biologinę įvairovę“ apraše patvirtintus kriterijus.

Atlikti naujas nustatytas funkcijas Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai ir saugomų teritorijų direktijoms reikės 32 naujų pareigybių ir papildomai skirti 960 tūkst. Eur kasmet išlaikyti šias pareigybes.

Taip pat reikės lėšų miestų žalinimo planams rengti ir įgyvendinti. Planuojama finansuoti iš Europos Sąjungos fondų. Pažymėtina, kad 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje numatyta priemonė 02-001-06-08 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“, kuri apima miestų žalinimo planų rengimą ir jų įgyvendinimą. Numatytas preliminarus lėšų šiai priemonei poreikis – 38 823,5 tūkst. eurų, iš jų 33 000,0 tūkst. eurų – Europos Sąjungos lėšos.

STEBĖSENA

Šie teisės aktų pakeitimai prisidės prie 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, nustatyto 6 tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“, 6.7 uždavinio „Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą“ rodiklių pasiekimo. Šių rodiklių stebėseną atliks Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektai teikti derinti Teisingumo ministerijai, Energetikos ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Kultūros ministerijai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Finansų ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai, Valstybinei miškų tarnybai, Valstybinių miškų urėdijai, Kultūros paveldo departamentui.

Krašto apsaugos ministerija, Specialiųjų tyrimų tarnyba Projektus derino be pastabų. Energetikos ministerija ir Valstybinių miškų tarnyba išvadų dėl Projektų nepateikė.

Projektams pastabas pateikė Gamtos tyrimų centras, Lietuvos Respublikos valstybinė kultūros paveldo komisija, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija, Žemaitijos nacionalinio parko direkcija, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, nevyriausybinių organizacijų – Aplinkosaugos koalicija, Baltijos aplinkos forumas, Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija, Prigimtinės kultūros institutas, Sengirės fondas, Miškų senjorų klubas „Giriūnai“, privatūs asmenys.

Į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Gamtos tyrimų centro, Miškų senjorų klubo „Giriūnai“, privačių asmenų, Prigimtinės kultūros instituto pastabas atsižvelgta.

I dalį Teisingumo ministerijos, Kultūros ministerijos, Finansų ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Baltijos aplinkos forumo, VI Valstybinių miškų urėdijos, Kultūros paveldo departamento, Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos pastabų ir pasiūlymų atsižvelgta, Projektai pakoreguoti. Dalis pastabų aptartos su išvadų rengėjais darbo tvarka, dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma. Dėl kitų institucijų ir organizacijų pateiktų pastabų, į kurias neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma.

Su Aplinkosaugos koalicija, Sengirės fondu, Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija suorganizuoti

pasitarimai pastaboms aptarti, Projektai pakoreguoti, dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma.

Projektai aptarti 2023 m. balandžio 25 d, 2023 m. gegužės 9 d. ir 2023 m. birželio 6 d. Vyriausybės tarpinstituciniuose pasitarimuose.

Papildomai įvertintos Teisingumo ministerijos pateiktos pastabos, į jas atsižvelgta ir projektai patikslinti. Į Vidaus reikalų ministerijos pateiktas raštu pastabas, kurios aptartos darbo tvarka, atsižvelgta ir STĮ projektas patikslintas.

Aplinkos ministerija 2023 gegužės 12 d. surengė pasitarimą su Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos miškų ūkio rūmų, aplinkosauginių nevyriausybinių organizacijų ir saugomų teritorijų sistemos darbuotojais aptarti jų teiktų pastabų STĮ projektui. Iš organizacijų atstovų, kurie per TAP reikalavo papildomai aptarti STĮ teiktas pastabas, dalyvavo tik Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai, bet nepasisakė. Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos, Lietuvos miškų ūkio rūmų atstovai **prieš pat susitikimą informavo, kad nedalyvaus.**

Gegužės 29 d. surengtas pasitarimas su miškų ir žemės savininkų atstovais, aptarti jų pasiūlymai ir pastabos. Aplinkos ministerija apie rengiamo STĮ projekto tikslus ir kuriamas priemones jiems pasiekti informavo visuomenę 2022-10-13 surengdama išankstines konsultacijas dėl rengiamo projekto ir sukviesdama socialinius partnerius į socialinių partnerių pasitarimą, apie parengtą įstatymų pakeitimų projektų paketą specialiu laišku (gruodžio 2 d.) socialiniams partneriams pranešta, kad projektai paskelbti teisės aktų projektų IS. Visos pavėluotai pateiktos pastabos buvo įvertintos. Lietuvos žemės ir miškų savininkų asociacijos pateiktoms pastaboms aptarti surengtas pasitarimas su jos atstovais.

2023 m. birželio 1 d. gautos Registrų cento pastabos įvertintos, aptartos darbo tvarka ir projektas patikslintas.

Į Šveitimo, mokslo ir sporto ministerijos pateiktą redakcinio pobūdžio pastabą atsižvelgta

Į daugelį Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktų pastabų atsižvelgta.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūloma klausimą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Ieva Bardauskienė

Ekonomikos politikos grupė, patarėja